

OM TE DROOM : TOEKOMS EN MOONTLIKHEID

Ek verwys nie na die beelde wat 'n mens "sien" terwyl jy slaap nie, maar eerder die vermoë om dinge voor te stel in ons gedagtes. Hermans skryf oor verbeelding: "It represents the specific human capacity to enlarge systems of meaning beyond the limites of the world that is defined as factual". (Hermans, Hermans-Jansen 1995:111) Verbeelding vorm 'n uiters belangrike deel van die narratiewe konstruksie van ons leefwêreld. Selfs wanneer ons stil is, kommunikeer ons met ons gewete, ons spieëlbeeld, 'n karakter in 'n film, ons ouers, kinders en vriende. Met ons oë oop of toe, is die brein in staat om beelde, voorstellings te "sien". Dit kan dinge uit die verlede wees, of denkbeeldige, toekomsgerigte voorstellings. "narrative organizes our fantasies and daydreams, our unvoiced stories, our plans and memories, even our loving and hating". (Hermans, Hermans-Jansen 1995:6) Ons oriëntasie ten opsigte van verlede en toekoms gee sin aan ons bestaan in die hede. 'n Disoriëntasie van verlede òf toekoms gee aanleiding tot ongemak en selfs krisis. 'n Helder toekomsverwagting, wat gestalte kry in 'n duidelike toekomsgerigtheid met doelwitte, is van groot belang vir ons identiteit sowel as vir ons motivering vir die lewe. Jordaan (1989:669) haal vir Seneca aan wat gesê het: "As jy nie weet na watter hawe jy seil nie, is daar geen wind wat vir jou reg sal waai nie. Wat in gedagte gehou moet word is dat daar 'n groot verskil is tussen die beelde of voorstellings uit die verlede, herroep deur geheue, en dié wat ons toekomsdrome uitmaak. "Those recollected are capable of high definition, a large measure of completeness. An image of the future is vague and sketchy, a story incomplete and thin". (Crites 1986:164) Hoewel toekomsdrome nie met presiese akkuraatheid voorgestel kan word nie, vorm dit 'n heelheid in die hede. Juis omdat die hede nooit stilstaan nie. Die huidige, die oomblik, is so pas verby en die hede leun vorentoe, die toekoms in. Müller (1996:113) haal vir Lester aan wat skryf: "past, present and future are for the human mind and heart the three dimensions or directions into which the human sense of time extends and which in their togetherness constitute the present moment". Crites (1986:163) gebruik die voorstelling van die pianis wat besig is om klavier te speel. Sekere note is reeds gespeel en sterf weg in die verlede in, hoewel hulle klank nog in herrinnering "gehoor" kan word. Ander note word in die hede gespeel, en die pianis se oë is reeds 'n paar note vooruit op die bladmusiek gevestig. Saam vorm die reeds gespeelde note, dié wat tans opklink sowel as dié wat nog moet kom, die melodie. Dit is die verband tussen die verlede en die toekoms wat in die hede die belangrike deurslag vir betekenis en verstaan verskaf. "Die toekoms word die reeds-teenwoordige en die

verlede word die steeds-teenwoordige in die verhale wat ons vertel. Die toekoms en die verlede word tot 'n spanningsvolle en kragtige NOU". (Müller 1998:5)

Müller sê ook: "Albei hierdie aspekte, *onthou en antisipasie*, beïnvloed die manier waarop ons in die hede lewe". (1996:113) Verhelderend in hierdie opsig is die beeld wat Critis (1986:164) gebruik ten opsigte van die argeologiese uitgraving. Die argeoloog werk en grawe die toekoms in, maar hoe meer hy van die verlede wil weet, hoe verder moet hy die toekoms in grawe. Die verlede kan nêr onthou word, dis vir goed verby en daar kan niks meer aan gedoen word nie. In die toekoms lê die potensiaal van verandering, wat so noodsaaklik is in die pastorale gesprek. Hoe mooi stel Critis (1986:165) dit wanneer hy sê: "Future tense is the time for metamorphosis". Hy haal Kierkegaard aan wat gesê het: "We understand backwards, but we live forwards". Dit is hierdie tweerigting beweging wat ter sprake kom in die pastorale ontmoeting. "In negotiating that extraordinary double movement there is both danger and opportunity". (Critis 1986:165) Die gevaar is dat daar op grond van baie negatiewe herinneringe voor 'n uitsiglose, bedreigende en hooplose toekoms te staan gekom word. Die geleentheid is dat deur samewerkende rekonstruksie daar voor 'n lewende hoop, 'n toekoms met uitdagings, geleenthede en verwagting te staan gekom word. "God se toekoms word nie beskryf in terme van 'n bly-voort-bestaan nie, maar in terme van 'n kom-uit-die-toekoms; *nie 'n beweging na die toekoms toe nie, maar 'n beweging uit die toekoms na die hede*". (Müller 1996:133,134) "Teologies kan daar ook heeltemal 'n saak voor uitgemaak word dat verandering vanuit die toekoms, en nie vanuit die verlede nie, plaasvind." (Müller 1996:29)

Beweging, dis tog waaroor dit in die lewe gaan. Die tier spring, Oom Andries skiet. Die veer voor die neus van die sterwende. Dis tog lewe! En in lewe word gesoek na betekenis. Daarom het stories en lewe en verstaan ontsettend baie gemeen. "Living, grasping, telling and then living again: these are the four "movements of the human story and of the divine story". (Hearne 1984:34) Die hantering van die dubbel beweging, van die verlede, na die toekoms, en uit die toekoms na die hede, is die deurslaggewende gedagte. Indien dit liniêr hanteer of voorgestel word – het dit 'n botsing tot gevolg. 'n Botsing wat pynlike gevolge het en wat 'n persoon of gesin bring na die pastorale gesprek as gevolg van uitsigloosheid, moedeloosheid en hooploosheid. Word dit egter sirkulêr hanteer, soos ek vas glo dit mòet, stel dit energie vry. Geestesenergie, lewensenergie. Miskien het die horlosiemakers van ouds, wat kronologiese tyd sirkulêr voorgestel het, al 'n punt beet gehad. Het ons lewe, ook ons

geestelike lewe, nie meer met sirkulariteit te doen as wat ooit voorheen vermoed is nie? Lê die beweging van die aarde om die son, swaartekrag, lig en donker, nie ten grondslag van die lewe nie?

OM TE DROOM EN GELOOF

Hierdie vertelde verhaal, en die gedroomde toekoms het baie te sê ook oor ons verhouding met God. Die christelike geloof handel oor sekerheid oor die dinge wat ons nie sien nie. (Hebr 11:1) En al meer groei die besef onder teoloë dat die woord wat die naaste daaraan kom om te vertel wat geloof is – die begrip hoop is. ...“faith, in the opinion of some modern writers, can best be described as hope, as courage, as a bold opinion for life and renewal”. (Hearne 1984:40) Geloof handel juis oor Hom wat nie gesien word nie, en tog op Sy Woord geneem kan word. In Joh 20:29b sê Jesus: “Gelukkig is die wat nie gesien het nie, en tog glo”.

’n Deel van God se wil vir ons lewe is dat ons ’n lewende verwagting moet hê. Dit lê ten grondslag van ’n gelukkige lewe. Ons mag in die verwagting leef dat God dit vir ons ten goede sal laat afloop. Reeds die Ou Testament is vol daarvan. Jeremia 29:11 “Ek weet wat Ek vir julle beplan, sê die Here: voorspoed en nie teenspoed nie; Ek wil vir julle ’n toekoms gee, ’n verwagting!” En in die groot hoofstuk oor geloof, Heb 11, staan daar by vers 8: “Hy (Abraham) het weggetrek sonder om te weet waar hy sou uitkom”. Vers 10: “want hy het uitgesien na die stad wat vaste fundamente het en waarvan God self die ontwerper en bouer is”. Dit is ’n duur hoop, ’n lewende hoop. Dit het die Vader sy Seun se lewe gekos om dit vir ons as gawe te bewerkstellig. Van ons vra dit hartgrondige berou oor ons sonde, bekering en ’n lewe van toewyding en dankbaarheid aan die Gewer van die lewende hoop. Christus se lewe was volmaak. Sy lewe het kom doen wat dit bedoel was om te kom doen. Dit was ’n lewe van oordrag, van lewe, deur lyding en dood tot lewe.

Ons lewe is ook ’n oordrag, van gister na nou na môre. In hierdie proses van oordrag, speel die vertel van ’n verlede, en die droom van ’n nuwe toekoms, in wisselwerking met mekaar, ’n deurslaggewende, lewensveranderende en genesende rol.

“If the basic pattern of human life is that of “passover” from past to future, from temporal to eternal, from the self to the other, from idolatry to worship, then we should expect to find this enacted, dramatized, symbolized, expressed in all human stories, myths, drama, ritual, poetry. Telling stories is not, therefore, just a way of “passing time” or putting children to sleep; it is how we explore

together the mystery of time and of mortality, and it is a means of examining the unique journey of life. Stories bring together memory (“once upon a time”) and anticipation (“and they lived happily ever after”) (Hearne 1984: 38)